

Torenmolen Gronsveld toevertrouwd aan Limburgs Landschap

INTERVIEW

LANDSCHAP IS MEER DAN NATUUR ALLEEN. VANDAAR DAT ERGOED VEEL AANDACHT KRIJGT BINNEN HET WERK VAN HET LIMBURGS LANDSCHAP. BEHOUD VAN MONUMENTEN GAAT OVER DAGELIJKS BEHEER, EVENTUELE RESTAURATIES EN NATUURLIJK OOK OVER OVERHEIDSBELEID EN ADVIES EN HULP AAN PARTICULIERE EIGENAREN.

De verschillende Limburgse erfgoedorganisaties hebben zo ieder hun eigen specialiteit. Een efficiënte taakverdeling is dan van belang. Om die reden heeft de Molenstichting Limburg besloten haar enige molen over te dragen aan Het Limburgs Landschap. Zo kan de Molenstichting zich samen met hun eigen achterban concentreren op de advies- en beleidstaak en de Torenmolen wordt opgenomen in het dagelijkse beheer van de andere molens van Het Limburgs Landschap. Jo Meessen is al decennialang actief binnen de Limburgse

Jo Meessen, vrijwilliger molenaar en bewoner van de Torenmolen Gronsveld.
Foto Edmond Staal.

Als je
de molen
door en
door kent
wordt het
'je kindje'.

Jo MEESSEN

molenwereld. Hij woont bij de Torenmolen en kent die met bijbehorend landschap als geen ander. 'Wij woonden in Voerendaal tegenover de molen van de Boerenbond. We speelden daar tussen de meelzakken. Daar is het gevoel voor meelstof ontstaan denk ik. In het voorjaar van 1973 begon ik met een IVN-cursus. Op weg terug van een praktijkochtend in het Savelsbos, kwam ik langs de Torenmolen hier in Gronsveld en daar waren mensen bezig om de molen op te zeilen. Daar ben ik gaan kijken. Het gevolg was dat ik de volgende zaterdag bij het IVN heb afgezegd, hier naar de molen ben gegaan en ook nooit meer ben weggegaan. Hier in Gronsveld was toen een van de eerste groepjes van vrijwillig molenaars actief. Ik ben als een van de eersten hier opgeleid. De eerste molen die ik zelfstandig

mocht bedienen was de Van Tienhovenmolen. Zo kwam ik voor het eerst met Het Limburgs Landschap in contact. In overleg heb ik ook klein onderhoud gedaan. Als de wieden rondgaan kun je zelf wel met de kwast rondgaan. Er werden in die tijd in Limburg verschillende molens gerestaureerd en om die te laten draaien waren er veel te weinig vrijwillig molenaars. Dan draaide je hier en dan weer daar. Ik vind dat geen goede basis. Je moet een band met je molen opbouwen. Als je de molen door en door kent onder allerlei omstandigheden wordt het 'je kindje'. In 1987 kwam de molenaarswoning in Gronsveld vrij en toen zijn we hier gaan wonen en ben ik hier gaan draaien. Ook leid ik hier vrijwilligers op en mijn leerlingen zijn onder andere naar de Van Tienhovenmolen gegaan.'

WATER EN WIND

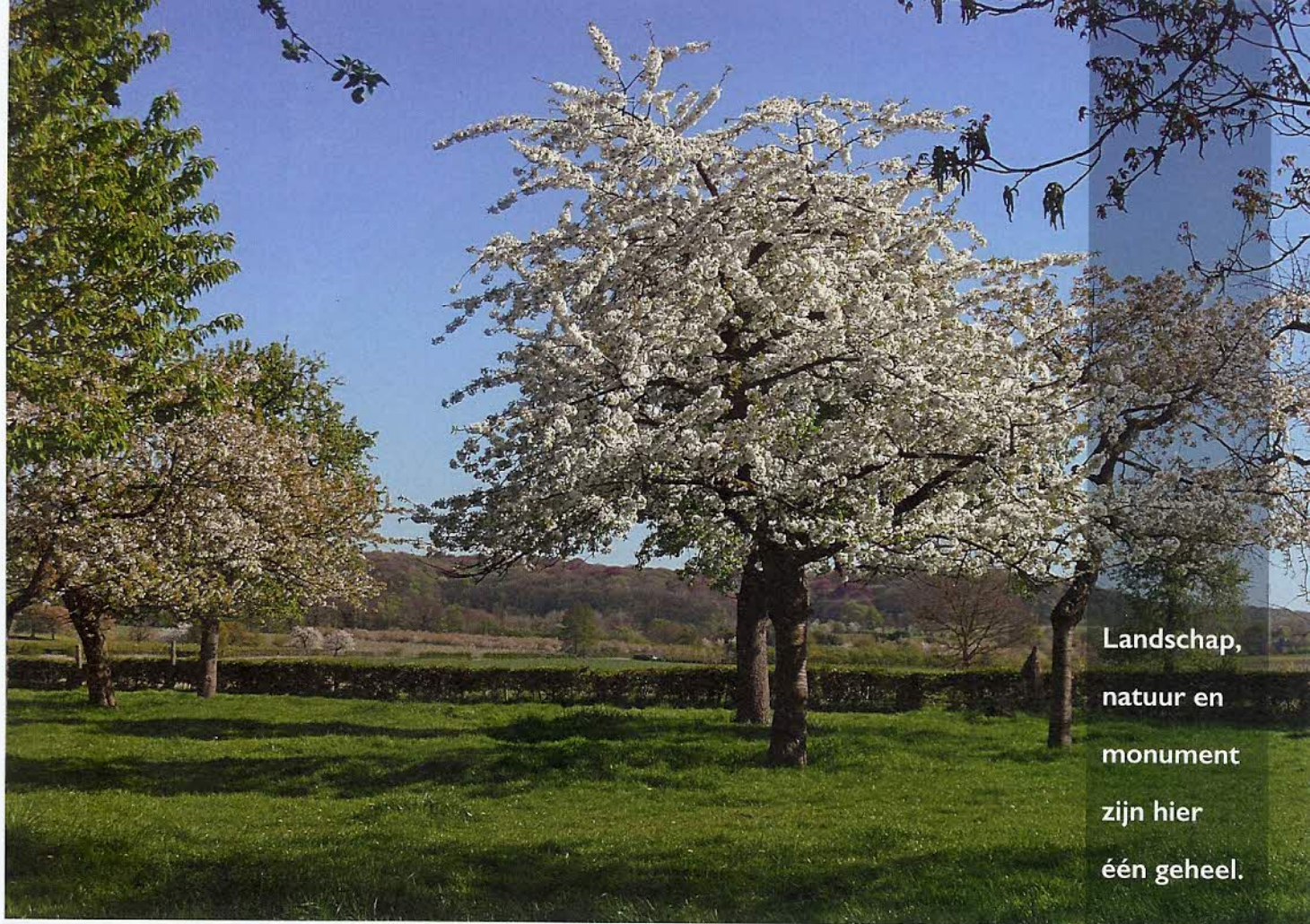
'In die tijd waren er weinig mensen actief binnen de molenwereld. Zo werd je overal bijgesleept en kreeg ik ook bestuursfuncties. Ik kan zowel water- als windmolens bedienen. Nadat het maalbedrijf op de Volmolen in Epen stilviel was er geen molenaar meer en ben ik daar mee gaan draaien.

Om meer molenaars te krijgen hebben we samen met het landelijke gilde van vrijwillig molenaars een Limburgse cursus voor watermolenaars opgezet. Het is leuk te zien dat nu twee mensen van Het Limburgs Landschap ook zelf de vrijwilligerscursus aan het volgen zijn.

Ooit lag de verantwoordelijkheid voor molens in Limburg bij de Provinciale Waterstaat. Dat had te

'Op weg terug van een IVN-praktijkochtend in het Savelsbos, kwam ik langs de Torenmolen. Het gevolg was dat ik de volgende zaterdag bij het IVN heb afgezegd, hier naar de molen ben gegaan en ook nooit meer ben weggegaan'. Foto Henk Heijligers.

Landschap,
natuur en
monument
zijn hier
één geheel.

'Omdat de boomgaard zo bijzonder is, werd hij ook de eerste adoptieboomgaard van het IKL. Hier kunnen leerlingsoeiers van de hoogstambrigade het vak leren'. Foto René Gerats.

maken met stuw- en windrechten. Zo kwam het dat ambtenaren van de Provinciale Waterstaat nauw betrokken waren bij de oprichting van de Molenstichting Limburg. De Torenmolen in Gronsveld werd het eerst aan Het Limburgs Landschap aangeboden, maar later werd de molen door Het Landschap overgedragen aan de toen nieuwe Molenstichting. In de jaren 90 werd in Limburg het Monumentenhuis opgericht. De Molenstichting is daar toen ook ondergebracht en je zag het effect meteen. De ondersteuning was heel effectief en de aspirant molenaars kwamen van Plasmolen tot Epen. Op een

gegeven moment sloeg het door en moesten we zelfs de Oranjerie in Roermond afhuren om al de kandidaat molenaars op te kunnen vangen.

Je hebt altijd mensen die denken dat het een leuke hobby is om met een molen te stoeien. Als ze dan merken dat er twee jaar opleiding nodig is valt er al een heel aantal af. Maar al met al heeft die extra professionele aandacht voor molens er wel voor gezorgd dat het gilde nu 140 leden heeft en dat er 60 molenaars zijn die zelfstandig mogen draaien op wind- of watermolens.'

BIJZONDERE PLEK

'Het laten draaien van een molen is een uitdagende hobby. Je moet tegen het weer opboksen. Wat ik zo mooi vind is dat het landschap rondom de molen hier in Gronsveld

Tijdens de overdracht schonken Ton Wanders van het Genootschap Mergelland Hoen en Ger Frenken, directeur van Het Limburgs Landschap een nieuwe Mergellandhaan voor bij de Torenmolen. Foto Henk Heijligers.

De voormalige koeienstal is omgebouwd tot groepslokaal om zo ook groepen te kunnen ontvangen. Foto René Gerats.

De molen
was altijd
een plek
van samen-
komst.

nog de hele geschiedenis vertelt. Door de altijd aanwezige energie van stoom, diesel en elektriciteit kregen heel veel windmolens het begin 20e eeuw moeilijk. Ook de molenaar hier ging failliet en toen zijn ze met hoogstamfruit begonnen. Als je op kaarten voor 1900 kijkt zie je hier eigenlijk nog geen hoogstam. Rondom de molen is het oude landschap bewaard gebleven. Als je hier bij de ingang van de molen staat, zie je dat er vijf wegen bij elkaar komen. De molen was altijd een plek van samenkomst en omdat Gronsveld heel lang een zelfstandige staatje was en de inwoners verplicht waren hun graan hier te laten malen was er

veel toeloop uit de omgeving. Naast dat het landschap hier zo mooi is, is ook de molen zelf bijzonder. Er zijn in Nederland nog maar vier intacte torenmolens en de molen in Gronsveld is de enige in Limburg. Er staat trouwens nog wel een restant van een torenmolen bij het kasteel in Well. Omdat het landschap hier nog zo karakteristiek is houden we ook een aantal bijzondere Limburgse dieren zoals het Mergellandschaap en het Mergellandhoen.'

SAMENWERKEN

'Omdat de boomgaard zo bijzonder is, werd hij ook de eerste adoptieboomgaard van het IKL. Hier kunnen leerlingsnoeiers van de hoogstambrigade het vak leren. Ook voor dat werk is veel draagvlak. Basisscholen uit de buurt en

het plaatselijke IVN komen regelmatig met kindergroepen langs. We hebben daarvoor de koeienstal tot een groepslokaal vertimmerd. We hadden geld nodig voor een toilet, maar er bleek nergens een 'potje' om dat te kunnen financieren. In die tijd zocht de Monumentenwacht Limburg een locatie voor hun monumentenbus en een kantoor. Door de goede contacten binnen het Huis voor de Kunsten [het voormalige Monumentenhuis, red.] werden er spijkers met koppen geslagen. Zo werd Gronsveld hun uitvalsbasis voor Zuid-Limburg. Zo werd de schuur weer gebruikt maar er moesten wel wat voorzieningen getroffen worden. Toen was dat kindertoilet natuurlijk ook zo geregeld, dat snap je. Een stukje verderop ligt een akker waar het

beheer speciaal op hamsters is gericht. Het graan blijft daarom voor een groot deel staan. We hebben wat van dat graan geoogst. Het graan hebben we hier bij de molen laten klepelen. Het werd gemalen in de molen en aansluitend hebben we met de kinderen pannenkoeken gebakken. Zo realiseren kinderen zich wat er allemaal bij hun eten komt kijken. Dat samenwerken zie je ook bij de herbouw van de oven. We vonden bij een recyclingbedrijf een serie oude chamottestenen. Die bleken zeer geschikt. Na een hoop sjouwen en een krat bier lag de basis voor de takkenbossenoven er al. Van het Preuvenemint in Maastricht kregen we het grootste gedeelte van het budget voor de rest. De leemkoepel hebben we door een vakman moeten laten doen, maar de rest hebben we zelf gedaan. Afgelopen zomer hebben we de eerste proemevlaai gebakken.

Ook de waterput hebben we kunnen restaureren. In de oorlog is die na een explosie gedempt. Vanuit

Greules, de heemkundevereniging uit Gronsveld kwam het idee de put te herstellen. Er werd een driepoot met een mand eronder geregeld en ze zijn begonnen met uitgraven. De gemetselde wand bleek 16 meter diep. Er kwam van alles uit, maar jammer genoeg geen schatten. We vonden wel een munt uit IJsland, maar ook weipalen en munitie. Het is erg jammer dat de molen in letterlijk de laatste uren van de Tweede Wereldoorlog nog afbrandde. Gronsveld zelf was al bevrijd, maar een enthousiaste Nazi schoot nog terug en de molen ging in de fik. De molenaar dacht onder in de molen veilig te zijn voor de beschietingen, maar toen de molen in de hens ging was de molenaar bang dat de zware molenstenen door het gewelf zouden storten en dus zijn ze hals over kop naar de burens moeten vluchten. Je ziet er ligt hier een hoop historie. Dat zien de mensen ook als ze de molen bezoeken. Hier ligt bijvoorbeeld in de historische Maaskeienvloer onder in de molen een wit stenen kruis. Dat

kruis is natuurlijk ooit aangebracht om onheil af te weren.

Die bijzondere vloer kwam tevoorschijn toen mijn vrouw en ik de leem wegkrabden.

Je ziet het, de charme van dit plekje is dat hier van alles samenkomt. Landschap, natuur en monument zijn hier één geheel. Vandaar dat ik ook zo blij ben dat molen met bijbehorend landschap aan Het Limburgs Landschap zijn toevertrouwd want daar komen al die aspecten van nature samen.'

TEKST: EDMOND STAAL

Op 23 januari droeg de Molenstichting Limburg haar molen feestelijk over aan Het Limburgs Landschap. Daar hoorde natuurlijk taart bij. Foto Henk Heijligers.

De historische molenaarswoning bij de Torenmolen van Gronsveld wordt bewoond door de huidige vrijwillig molenaar Jo Meessen en zijn vrouw. Foto René Gerats.

In de vloer van de molen ligt een historische Maaskeienvloer met een wit stenen kruis, ooit aangebracht om onheil af te weren. Foto Henk Heijligers.

DE TORENMOLEN GRONSVELD IS IEDERE EERSTE EN DERDE ZATERDAG VAN DE MAAND GEOPEND VAN 11.00 TOT 16.00 UUR.

